

S:TA BIRGITTA AV VADSTENA

ÅRGÅNG B

SÖNDAGEN 7 oktober:

HELIGA BIRGITTA AV VADSTENA är den starka svenska kvinnorösten från medeltiden, åttabarnsmamman vars ord kändes som kom de direkt från Gud. Kungar, påvar och vanligt folk fick smaka på barska förmaningar – och tröstande ord – som Birgitta upplevde som budskap från Jesus själv och förmedlade.

Birgitta föddes i 1300-talets absoluta överklass, fadern Birger Persson (död 1327), var lagman i Uppland, den som hade makten att avgöra alla tvistemål och brott utifrån skrivna och muntligt traderade lagar. Även hans far och farfar hade varit lagmän, och även den man Birgitta skulle gifta sig med, Ulf Gudmarsson (och hans far), var lagman. Rättvisan var också för Birgitta det avgörande rättesnöret. Inflytande, rikedom och hög bildning ingick i ämbetet. Birgittas far biktade sig varje fredag och vallfärdade till Sankt Jakobs grav i Spanien (Santiago de Compostela). Hans far, farfar, farfarsfar och farfars farfar hade vallfärdat till Jerusalem. Birgittas mor, Ingeborg Bengtsdotter, även hon mycket from, var av Folkungaätten, som räknade dottern till den danske helgonkungen *Knut* som sin stammoder. Mycket att leva upp till! Birgitta fick en uppfostran som förberedde henne för livet i samhällets topp. En av medeltidens lärdaste, bibelteologen Mathias av Linköping, var hennes förste biktader. När hon fick sina första privatuppenbarelser var han omedelbart övertygad om att de kom från Gud. Mathias skrev ett entusiastiskt företal till den första samlingen.

Två av Birgittas senare biktader – båda hette Petrus Olovsson – skrev några månader efter Birgittas död en kort skildring av hennes liv. Så vet vi att Birgitta, redan innan sin födelse, undkom döden genom att hennes mor, som led skeppsbrott i en havsvik, räddades i land av en bror till kungen. Barnet skulle överleva därför att Gud ville det! Omkring sju år gammal låg hon en natt vaken och fick se ett altare och en kvinna i skinande kläder, som höll en kostbar krona i handen och frågade om Birgitta ville ha den. Flickan svarade ja och kvinnan (jungfru Maria) satte den på hennes huvud och hon kunde känna det fysiskt. Hon lade sig och synen försvann. En andlig kallelse hade gjort sig påmind – flickan skulle helt tillhöra Gud. Omkring tio år gammal hörde Birgitta en predikan om Jesu lidande och såg i en dröm om natten korsfästelsen som om den hade skett i samma stund. Hon frågade Jesus vem som hade gjort så mot honom och han svarar: ”De som föraktar mig och glömmer min kärlek, det är de som har gjort detta mot mig.” Sedan dess var Herrens lidande, sorgen över den och kärleken till den Korsfäste, ett ständigt tema i Birgittas andliga liv.

Omkring denna tid dör Birgittas mor. Birgitta flyttade till sin moster. Där hör vi om hur hon kämpar förtvivlat med handarbete i silke och guldtyg (vi anar en atmosfär av överkrav och stränghet). Mostern kommer in i rummet och ser en annan, okänd flicka som arbetar vid Birgittas sida. Birgitta själv ser inte denna kvinna, som genast försvinner och lämnar ett utomordentligt fint utfört handarbete efter sig som sedan bevaras med vördnad. Var det den heliga Jungfrun? Så tolkades det snart. Något liknande hände senare i livet, när Birgitta en gång hade en svår förlossning. Man såg en kvinna i vita

silkeskläder som ställde sig framför den födandes säng och berörde alla hennes lemmar. Alla greps av fruktan. Kvinnan – Maria – försvann lika snabbt som hon kommit och födelsen gick sedan lätt.

Mostern hade sitt ris nära till hands. Det gällde att banka dumheterna ur ungarna. En natt hittade hon flickan Birgitta liggande naken framför sin säng och gråta och mumla något. När hon ville slå till för att få stopp på ofoget sönderföll riset i hennes hand i små stycken. Den förbluffade mostern trodde att flickan hade använt trollformler (sådant var inte ovanligt) men Birgitta sade: ”Jag steg bara upp ur sängen för att prisa honom som alltid hjälper mig.” Birgitta såg en annan gång djävulen i all äcklande vederstygglighet. Men hon visste att han inget förmådde utan att den Korsfäste tillät det – Jesus är Herre i allt.

Birgitta ville bli nunna men fick redan som 13-åring finna sig i att bli bortgift med ovannämnde Ulf Gudmarsson, en 18-åring ur samma socialgrupp. Ulf och Birgitta var avhållsamma i början av äktenskapet medan de bad till Gud (jfr Paulus regel i 1 Kor 7:5) om ett barn som kunde bli hans tjänare. Äktenskapet blev lyckligt, och åtta barn blev det till. Ett av dem skulle senare saligförklaras i Rom (*Katarina* eller *Karin*, som även – efter sin mors död – blev den nya birgittinordens första ledare). Ett annat barn, nunnan *Ingeborg i Riseberga*, betraktades också som helgon, i alla fall lokalt. Birgitta levde också som hustru och mor i sträng självtukt med späkningar, vakor, bön, tårar och fastor med många knäböjningar – enligt tidens ideal, alltid medveten om den Korsfäste. När hon inte sysslade med handarbete, läste hon Bibeln (som hon ägde i partiell svensk översättning) eller om helgonens liv.

Ulf och Birgittas hem stod öppet för människor i nöd. Varje dag lät de tolv fattiga få äta vid bordet, och Birgitta betjänade dem personligen. Sjuka och utsatta av alla slag välkomnades – Birgitta såg Jesus i dem. Så höll hon även i ett fattighus där hon betjänade de sjuka som en mor.

Snart kallades Birgitta till hovet för att bli hovdam hos den unge kungen Magnus Eriksson och hans vackra hustru Blanka från Namur. Paret beundrade hennes fromhet, men Birgitta lyckades inte påverka deras världsliga livsstil. 1340 dör hennes yngste son och hon och maken beger sig på pilgrimsfärd till Sankt Olavs grav i Trondheim. Därefter bar det av till aposteln Jakobs grav i Compostela i Spanien (som hennes föräldrar hade gjort), en resa till fots som kunde ta flera år och där man besökte många andra heliga platser på vägen (och gör så än i dag). De två bestämde sig för ett liv helt vigda åt Gud, men knappt hemkommen dog Ulf och begrovs nära Vadstena, i Alvastra kloster, vars ruiner kan ses än i dag.

Och sedan? Birgitta fick starkare uppenbarelser från Gud. När hon ber i ett kapell ser hon ett ljusst moln och en röst talar till henne: ”Kvinna, hör mig!”. Det skrämmer henne rejält – är det djävulen? Hon flyr och tar emot sakramenten. Scenen upprepas några dagar senare, på samma plats, hon flyr igen, men när det sker för tredje gången lyssnar hon och ser och hör i molnet en mansröst:

Kvinna, hör mig! Jag är din Gud som vill tala med dig. Frukta inte, ty jag är allas Skapare och inte någon bedragare. Jag talar inte med dig bara för din skull utan för andra människors frälsnings skull. Hör vad jag säger, och gå till magister Mathias, din biktfader, som är beprövad i att urskilja de båda andarna. Säg honom för min räkning vad jag nu säger till dig. Du skall vara min brud och mitt språkrör, du skall höra och se andliga ting, och min ande skall förbli hos dig till döden.

Teologen Mathias godkände som sagt Birgittas uppenbarelser. Det blev över 600 andliga budskap från Kristus och Maria samt dialoger med helgon och personer i skärselden. Birgitta skrev ner dem på dåtidens svenska, hennes biktfäder översatte dem till latin, dåtidens ”engelska” (och på hennes begäran tillbaka till svenska, så att hon kunde kontrollera att det blev rätt). Budskapen är konkreta och profetiska. De tolkar enskilda, ofta namngivna och inflytelserika personers liv och handlande. Kritiken är fullkomligt orädd och ibland hårdsmält. Ett starkt socialt engagemang lyser igenom. Birgitta själv får veta att hon ska grunda en ny orden och låta bygga klostret och den kyrka i Vadstena som vi i dag kallar Blåkyrkan. Kristus gav exakta anvisningar: dubbelklostret skulle bestå av 60 nunnor och 25 munkar och stå under kvinnlig ledning. Allt överskott skulle tillfalla de fattiga. Klostret skulle vara enkelt, men det var fritt fram att anskaffa böcker (som var dyra) och så blev Vadstena ett litterärt centrum under Sveriges medeltid.

Kristus ville få sin brud att ingripa i storpolitiken. Med hjälp av budskapen från himlen försökte Birgitta mäkla fred i det pågående kriget mellan England och Frankrike, vars ödeläggande följder hon själv hade bevittnat under sina resor i Frankrike, dock utan framgång. Hon kritiserade i starka ord kung Magnus planer på ett ”korståg” mot hedniska grannländer när hon upptäckte att syftet var ren erövring (Birgittas kritik mot kungen användes senare som propaganda när adeln gjorde uppror mot kungen). Den besvärliga samhällskritikern följde Kristi uppmaning att resa till Rom året inför det stundande jubelåret (1350). Där skulle hon förmå påven som bodde i lugn och bekväm exil i franska Avignon att återvända till den stad där påvar ska bo, Rom där apostlarnas gravar finns. Hon litar helt på sina uppenbarelser, och Kristus lovar henne att hon ska få se påven och kejsaren träffas där – en i dåtiden osannolik idé som många säkert har skrattat gott åt. Den blev verklighet när kejsaren år 1367 ödmjukt och till fots ledde påvens häst genom Roms gator. Påven lämnade dock tre år senare Rom, trots Birgittas varningar om att han snart skulle dö. Hon följde efter honom till Frankrike och hann utverka ett partiellt godkännande av sin ordens regler innan förutsägelsen om hans död gick i uppfyllelse. Det Rom, som Birgitta fick se, var förfallet och splittrat mellan olika beväpnade grupper. Peterskyrkan var i uselt skick. Snart skulle hennes visioner orsaka konflikter: de tolkades som stöd för olika politiska intressen, och hon blev rätt impopulär i staden. Så småningom fick hon lämna sin bostad med allvarliga finansiella problem. Birgitta levde i Rom tillsammans med sin fromma dotter Katarina, som nu var änka. Den vackra, ljushåriga flickan uppvaktades ivrigt av hoppfulla friare, som dock alla avvisades. Det är inte svårt att förstå irritationen över den kritiska gumman och hennes särpräglade liv. Mor och dotter begav sig på en tvåårig rundresa till helgongravar i Italien och sedan till Heliga landet – igen på Kristi befallning – där Birgitta fick djupt personliga visioner om Herrens födelse och lidande. År 1373 återkom de till Rom. Birgitta var då sjuk. Hon dog i huset

vid Piazza Farnese, det hus som i vår tid genom den heliga Elisabeth Hesselblads ansträngningar åter tillhör birgittinerna. Där kan man besöka Birgittas rum. Den döende kvinnan ville läggas på en hård bordskiva för att liksom sin Herre dö på trä. Den kan ännu beskådas, liksom den tagelskjorta helgonet bar. Birgittas ben fördes i triumftåg upp genom Europa till Vadstena. Där lades hennes skalle – och senare dottern Katarinas – i det vackra sammetsklädda träskrinet som ännu står där. I skrinet lades även den heliga *Ingrids av Skänninges* 100 år äldre skalle.

Reformationen gjorde livet farligt och osäkert för klostret i Vadstena. Klosterkrönikan berättar om övergrepp från statsmaktens och lutheranernas sida. Det är troligt att munkarna har diskuterat hur de skulle skydda de dyrbara relikerna, men vi vet inte om de gjorde något åt saken. Hundra år senare ”räddar” en fransk balettmästare på besök i Vadstena det som han tror är Birgittas skalle, genom stöld. Den lämnas till den franske ambassadören som hemligt tar den med till sitt land. I dag vördas den som äkta i ett birgittinkloster i Holland. Denna skalle har inte DNA-testats, men det har de två som är kvar i Vadstena. År 2010 konstaterades att dessa inte kan tillhöra mor och dotter eller komma från samma tid. Bara Gud vet vad som är sant. Viktigare än Birgittas relik är att vi har hennes uppenbarelser – de talar till alla tider.

Denna högtids läsningar betonar alla *visheten* som människor kan få från Gud. Första läsning är från Vishetsboken (Vish 7:7-14). Kvinnan från en av Sveriges mest inflytelserika släkter föredrog att lyssna till klokheden i Guds röst och leva enkelt framför att bländas av locktonerna från *spiror och troner* och *rikedom* (v.8). Visheten är – som Birgitta – en *moder* (v. 12). *Jag behåller inte hennes rikedomar för mig själv* (v. 13) – det är som att höra Birgitta själv som generöst öser ur sina erfarenheter. Andra läsningen (1 Kor 2:6-10) tar också upp temat om den hemlighetsfulla visheten som Gud uppenbarat genom Kristus och som *denna världens makter* inte kände till, de som korsfäste *härlighetens herre* (v. 8) – den Korsfäste som Birgitta med så stor andakt betraktade och led med. Evangeliet (Luk 10:21-24) låter oss höra Jesu jubel över Guds sätt att uppenbara sina vägar: de *lärda och kloka* fick inte del av visheten – det fick inte heller *profeter och kungar* i gångna dagar – men de *som är som barn* (v. 21) uppenbaras den för. Varför jublar Jesus över det? För att Guds vishet är så hälsobringande: den låter ringheten triumfera över högmodet, enkelheten över lyxlivet, sanningen över makten.

Vad lär oss Birgitta? Korsets vishet! Kristi medkänsla som vill väcka vår medkänsla. Anser man att vi är dårar om vi vågar tala i hans namn mot dem som räknas som stora i denna värld? Vi vet att våra ögon är *saliga*, för vi ser världen med hans blick (jfr v. 23).

Ur den första uppenbarelsen, kapitel ett:

Jag är himmelens och jordens skapare, en enda i gudomen tillsammans med Fadern och den helige Ande, jag som talade till profeterna och patriarkerna och som de väntade på. För deras längtans skull och enligt mitt löfte förenade jag mig, utan synd och begärelse, med en mänsklig kropp, då jag gick in i det jungfruliga skötet, liksom den strålande solen genom den renaste ädelsten. Liksom solen inte skadar glaset då den tränger igenom det,

så fördärvades inte heller jungfruns jungfrulighet då jag blev människa. Jag blev nämligen människa utan att lägga av det gudomliga, och jag blev inte mindre i gudomen tillsammans med Fadern och den helige Ande som styr allt och uppfyller allt, fastän jag med den mänskliga naturen var i jungfruns sköte. Ty liksom skenet aldrig kan skiljas från elden, så kan min gudom aldrig någonsin, inte ens i döden, skiljas från den mänskliga naturen.

Så ville jag att denna kropp, som var ren från all synd, för alla synders skull skulle såras ifrån fotbladet ända till hjässan och spikas fast vid korset. Dagligen offras den nu på altaret, för att människan desto mera skulle älska mig och desto oftare tänka på mina välgärningar. Men nu är jag helt bortglömd, försummad och föraktad och lik en kung som fördrivits från sitt eget rike; i hans ställe väljer och hyllar man den värsta rövare.

Jag ville att mitt herravälde skulle vara upprättat i människan. Jag borde med rätta vara kung och herre över henne, ty jag har gjort och återlöst henne. Men nu har hon brutit och skändat den tro som hon lovade mig i dopet, hon har kränkt och föraktat mina lagar som jag förelade henne. Hon älskar sin egen vilja och avskyr att lyssna till mig. Dessutom håller hon den värste rövaren, djävulen, högre än mig och honom har hon givit sin tro. Denne är verkligen en rövare, ty människans själ som jag har återlöst med mitt eget blod, den rövar han till sig genom att locka henne till det onda och ge henne falska löften. Han rövar, inte därför att han skulle vara starkare än jag, ty jag har en sådan makt att jag kan göra allt med mitt ord, jag är så rättvis att jag inte skulle kunna göra det allra minsta mot rättvisan även om alla heliga bad om det. Men eftersom människan, som fått fri vilja, ger djävulen sitt samtycke genom att med vett och vilja förakta mina bud, är det inte mer än rätt att människan får erfara hans tyranni. Ty denna djävul, som skapades av mig god men föll genom sin onda vilja, är liksom min tjänare för att straffa de onda. Men fast jag nu är så föraktad, är jag dock så barmhärtig att alla som ber om min barmhärtighet och som ödmjucar sig vill jag förlåta vad de brutit. Dem skall jag befria från den onde rövaren. De som framhärdar i sitt förakt för mig, dem skall jag hemsöka med min rättvisa, så att de som hör mina ord skall bäva och de som erfar dem skall säga: "Ve, att vi någonsin blivit födda och blivit till, ve oss, att vi någonsin retat den majestätiske Herren till vrede".

Men du, min dotter, som jag har utvalt åt mig och med vilken jag talar genom min Ande, älska du mig av allt hjärta, inte som man älskar en son eller en dotter eller sina föräldrar, utan mer än någonting i världen. Ty jag, som skapade dig, skonade inte någon del av min kropp för din skull. Och fortfarande älskar jag dig med en så stark kärlek, att jag, om det vore möjligt, än en gång hellre skulle låta mig spikas fast vid korset för dess skull än avstå från den.

(Svenska Akademiens "Svenska klassiker")

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, vår Gud, då den helige Birgitta betraktade din Sons lidande uppenbarade du för henne himmelska hemligheter. Låt oss, dina tjänare, i våra egna lidanden och smärtor se den Korsfästes härlighet uppenbaras.

Särskilda läsningar denna dag: Vish 7:7-17; 1 Kor 2:6-10 samt Luk 10:21-24

MÅNDAGEN I 27 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Gal 1:6-12** (*Det evangelium som jag har förkunnat är inte något mänskligt påfund*)

Vi läser fram tills onsdag i nästa vecka ur Paulus brev till *galaterna*. Paulus går rakt på sak och fjäskar inte för någon. De villolärare som vill få de nyomvända att förplikta sig på hela Moses lag förfalskar och förråder evangeliet. Paulus vill ta strid för detta – med vem som helst (v.8). Den *uppenbarelse* (v. 12) Paulus fått avser väl det som nämns i Gal 2:2, inte hans omvändelse i Gal 1:16 och Apg 9:1-30.

Evangelium: **Luk 10:25-37** (*Vem är min nästa?*)

Det är ironiskt att Jesus måste påminna en *laglärd* (jfr Joh 3:10) om lagens basala bud (5 Mos 6:5; 3 Mos 19:18). Någon fnissar kanske i bakgrunden. Mannen är kränkt och vill då ha svar på vilken "nästa" Jesus anser att man är skyldig att bry sig om (en stridsfråga i dåtiden). Svaret svider: Jesus låter en *samarier* – en person som judarna föraktade och såg som kättare – vara en förebild i att uppfylla lagen. Judarna diskuterade om man skulle hjälpa en samarier, men här hjälper en samarier en jude! Prästen och leviten (v. 31-32) kom precis från templet i Jerusalem. Nu hade de bråttom hem (det bodde många präster och leviter i Jeriko). Möjligen tänkte de att den överfallne mannen nog var död och ville inte orena sig genom beröring med ett lik (3 Mos 21:1f; 4 Mos 19:11;) när de nu precis hade helgats i Guds hus. Vad Jesus här demaskerar är en syn på helighet som är omänsklig. Vi ska alltid hjälpa en människa i nöd, även om vi missar en mässa!

Vägen ifråga är full av klippor och idealisk för rövare i bakhåll. Det var farligt att stanna upp. Men samariern vågade. Liknande hjältar finns i dag i områden med krig. Ordet "samarit" (sjukvårdare) kommer från denna liknelse. I djupare mening är *Jesus* samariern som riskerar allt för att hitta *oss* som ligger fallna på vägen bort från paradiset (Jerusalem), skadade, halvdöda av synden. Vårdshuset (v. 34) är kyrkan. *Så ska kyrkan vara*, vill Lukas säga. Den tar hand om oss, vårdar och skyddar oss, till dess vår Samarier kommer åter.

Välsignad vare Samariern, människosläktets väktare, Herren Jesus Kristus, han som förband dess sår med sakramentens läkemedel, han som göt smörjelsens olja och lärans vin på själens sår! Med tron upplyste han vårt sinnes mörker, så att vi vet vad vi skall göra, med kärleken läkte han viljan, så att vi vill det som är gott, med hoppet rätade han

ut våra gärningar, så att vi gör det eviga goda som aldrig skall förgå. (Mathias av Linköping, *Vägen till Jerusalem*, sid 29).

Från öster till väster är mitt namn stort bland folken... säger Herren (Mal 1:11).

TISDAGEN I 27 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Gal 1:13-24** (*Jag skulle förkunna evangeliet för hedningarna*)

Vi får ytterst värdefulla historiska detaljer här. Vi anar indirekt vilken niddbild Paulus motståndare spred om honom: en lat farisé som ville slippa lagens krav, en som först ville utrota kyrkan och sedan fjäskade in sig hos apostlarna för att plagiera deras lära och göra ett hopkok efter egen smak.

Evangelium: **Luk 10:38-42** (*Maria har valt det som är bäst*)

Jesus (och hans vänner) tas emot av två helgonsystrar som han älskade mycket (Joh 11:5). *Martha* och *Maria* från Betania firar vi 27 juli tillsammans med deras bror *Lasaros*. Martha tycks äga ett hus och bjuder hem mästaren. Att gå hem till en kvinna ansågs opassande för en dåtida judisk lärare, men Jesus gör det. Martha är som en *diakon* ska vara: hon tar hand om kyrkomedlemmarnas jordiska behov (jfr Apg 6:2f). Möjligtvis överdriver hon lite. *Bara en sak behövs*, säger Jesus (v. 42). Ytligt sett kan man tolka repliken: en rätt, inte tre, räcker fint – hans mat är att göra Guds vilja (Joh 4:34; jfr Matt 6:31). Helst skulle Martha också vilja lyssna till Jesus. Irritationen, svartsjukan, går ut över systemen som hon ställer sig i vägen för (v. 40) då hon avbryter Jesu predikan.

Maria har (provocerande nog) satt sig vid Jesu fötter. En gång kommer hon att värnadsfullt smörja samma fötter med dyrbar balsam (Joh 12:3). Maria har valt *det som är bäst* (v. 42): mat behöver vi livet ut men *Herrens ord består i evighet* (1 Pet 1:25; jfr Luk 21:33). Den mat som vi behöver är Jesu ord. Martha har en poäng med sin kritik av systemen: man ska inte bara vara Ordets hörare utan även dess görare (Jak 1:22; Rom 2:13). Men diakoni (tjänst) lever av Guds ord! Någon undrar: "Ska jag gå i kloster och ständigt *sitta vid Herrens fötter*, eller bilda familj?" Men även i klostret finns ett diskberg och fakturor att betala, och även en familj måste ha bönerutiner. Familjemodern jungfru Maria med sitt barn i knät och senare i verkstaden förenade det *kontemplativa* med det *aktiva* livet. Vi ska alla vara *contemplativi in actione*: kontemplativa, som omsätter kontemplation i handling.

Hör, min dotter, lyssna och lär! Glöm ditt folk och din släkt (Ps 45:11)!

ONSDAGEN I 27 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Gal 2:1-2, 7-14** (*De förstod vilken nåd jag hade fått*)

Paulus vet att kyrkans högsta läroämbete, ”pelarna” i v. 9, måste avgöra trosstrider. Så är det ännu i katolska kyrkan. Han tolkar apostlakonciliet (se Apg kap. 15) så att hans sätt att förkunna bland hedningarna blev fullständigt godkänt av apostlarna. V. 11-14 visar att inte alla tänkte så. Petrus ville vara alla till lags, men det dög inte när det rörde sig om **sanningen**.

Evangelium: **Luk 11:1-4** (*Herre, lär oss att be*)

Märkligt att Lukas, vars bok säger så mycket om bön, har en kortare Fader vår än evangelisten Matteus (Matt 6:9f). Fornkyrkan valde att göra Matteus version till liturgins standardform, så som den är än i dag. Johannes Döparens böneskola (v. 1) vet vi inget om. Självklart har hans grupp haft sin egen ”spiritualitet”, liksom varje orden i kyrkan. Kanske bad man hos honom med lika drastiska ord som i esseersekten i Qumran vid Döda havet. Ordet ”Fader” är centralt i Jesu bön: att kalla Gud så är att hylla hans närhet och omsorg. Detta är det *namn* som ska helgas (v. 2). Att be om gudsrikets ankomst är att be om *det vi bäst behöver* (evangeliet i går). Det är också att be om att själv bli helgad, få tillhöra detta rike. Bönen om brödet för dagen saknar mening ifall magen ständigt är full (Lukas betonar fattigdomen som andligt ideal). Ordet ”oss” i v. 3 syftar på att bröd ska delas med andra (i andlig mening är brödet Kristus själv, eukaristin). V. 4: vi behöver skydd i prövningens stund. Lukas tänker nog på risken för *apostasi*, avfall från tron på Jesus.

Herre, vår härskare, väldigt är ditt namn över hela jorden (Ps 8:2).
--

TORSDAGEN I 27 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Gal 3:1-5** (*Var det genom att fullgöra lagen som ni fick Anden eller genom att tro på vad ni fick höra?*)

Paulus tålmod är slut, det är så att vi hör honom stöna och banka i bordet. Var han än har varit med sitt budskap om **frälsning genom tro och dop** så har han haft judaiserande predikanter i hälarerna som dyker upp och ropar ”Lagen! Lagen!” Dessa dårar till galater, dessa vilseledda vingelpettrar, fattar inte att *det var med lagen i handen som man utlämnade Guds Son, världens Frälsare, till tortyr och avrättning?* Kunde Moses lag hindra att Messias dödades? NEJ! Utgöts Anden över alla folk, som profeterna förutsagt, därför att dessa folk förtjänade det? NEJ! (Joels bok, 2:28-32 - i vissa biblar = 3:1-5; jfr Apg 2:17). Hittade galaterna Guds nåd genom att läsa i lagen? NEJ!

Evangelium: **Luk 11:5-13** (*Be, så skall ni få*)

Lukas evangelium är en *böneskola*. Fattiga människor har inte alltid *det dagliga brödet* hemma men vill ändå vara gästfria (v. 5-6). Gästen är helig! (Hebr 13:2). Om vi kan bör

vi alltid ha något hemma som vi kan bjuda på eller låna ut. Tre bröd behövs här: ett till gästen, ett till mannen själv och ett till hustru och barn. Grannen är lika fattig: alla bor i ett enda rum och sover i samma säng. Dörren är reglad mot nattens tjuvar. Det är krångligt att få upp den, det knarrar och barnen börjar skrika! Hos **vår gode Fader** är det inte så. Han är vår närmste granne och håller alltid nattöppet (därför ska vi be när vi ligger sömnlösa). Vi får *gärna* vara påträngande. Du behöver inte buga och skrapa med foten och slå knut på dig själv. Säg som det är: *Pappa, jag är hungrig!* Liknelsen har humor: grannen ger de tre bröden för att få vara i fred. Gud ger *den helige Ande*, betonar Lukas (v. 13) och han ger gärna! **Vi behöver Anden** om vi ska klara av livets värsta prövningar, som inte är hunger utan lockelser till synd och avfall. Söker vi först Guds rike så ordnar sig resten (Matt 6:33). Miljoner fattiga tröstar sig med dessa ord medan de väntar på att de rika grannarna ska vara som Gud och öppna sin dörr och sitt matförråd.

Hoppas på Herren, Israel, ty hos Herren finns nåd och makten att befria (Ps 130:7).

FREDAGEN I 27 VECKAN "UNDER ÅRET"

Evangelium: **Luk 11:15-26** (*Det är med Guds finger som jag driver ut demonerna*)

Jesus anklagas för svartkonst. Det måste ha gjort ont. Ändå svarar han med lugna argument: *Satan brukar väl inte förstöra Satans verk så som ni ser mig göra* (tanken är att mänsklig nöd orsakas av demoner) *för då skulle han ju vara i strid med sig själv, men det vore ju en bra nyhet!* (v. 18). "Guds finger" (v. 20) syftar på 2 Mos 8:19, då Egyptens trollkarlar tvingades erkänna Guds makt, liksom Jesu arga motståndare nu. Beelsebul ("flugornas herre") var på Jesu tid ett namn för djävulen (se 2 Kung 1:2).

Orden om demonen i v. 24-26 bygger på bilden av människan som ett hus. Ett hus behöver någon som bor i det. Demonen som flytt i fasa från Jesus gömmer sig i torra trakter (de ansågs annars hålla till vid fuktiga platser såsom brunnar och latriner). Men det räcker inte att jaga bort det onda. Ondskan återkommer objuden men **Guds Ande ska aktivt bjudas in** att bo i oss, i det städade huset. Så även med *bikten*: synden fördrivs, men vad hjälper det om vi inte börjar **ett nytt liv med Gud?**

Förslag till fredagsoffer: se inåt. Vilka "tomma rum" inom mig får Gud ännu inte bo i?

LÖRDAGEN I 27 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Gal 3:22-29** (*Ni är alla Guds söner genom tron*)

Det nya förbundet ("testamentet") som vi har genom Kristus är inte som det gamla. Guds löfte om nåd rubbas inte, ty det är ensidigt förankrat i Gud och inte i två parter där allt försvagas när den ena parten, den mänskliga, sviker (v. 22). Lagen var som den slav

(*paidagógos*) som ledde en pojke till och från skolan och övervakade hans läsläsande, ibland med riset. Nu är vi Guds barn, vuxna, andligt mogna, som kan ta över vårt arv och inte behöver övervakning. Vi har iklätt oss Kristus som ett nytt plagg (Luk 5:36; jfr Kol 3:9). I Messias blir vi Abrahams arvingar, vem vi än är (v. 28-29).

Evangelium: **Luk 11:27-28** (*Saliga de som hör Guds ord och tar vara på det*)

En predikant räknar inte med att avbrytas, men det händer. Jesus avbröts av Marta (läsningen i tisdags) och nu av en annan kvinna som jublande utbrister att Jesu mamma måste vara stolt över att ha fått en sådan son. Maria själv är kanske närvarande och nickar instämmande – hon visste själv från början att hon skulle prisas *salig* (Luk 1:48). Det är bara Lukas som har bevarat denna scen åt oss. Kvinnor och välsignelser är typiska lukanska ämnen. Maria är här kontrast till det tomma huset i partiet innan i evangeliet, för hon var ständigt uppfylld av Guds Ande ("full av nåd", jfr Luk 1:28). Medeltidens vördnad för Maria var hängiven och känslotark, som när man förvarade relikier med påstådda rester av hennes bröstmjolk. Vi behöver inte se ned på sådant – Jesus själv avvisar inte den entusiastiska kvinnan som vördar Maria för att hon ammade Jesus. Däremot visar han att Marias salighet beror på något helt annat **som alla kan ha del av**: hon är ju den främsta förebilden i att **lyssna** till Guds ord, **begrunda** det, **bevara** det och **handla** efter det (Luk 1:26-38; 2:19; 2:51; 1:39). Lukas gör med dessa ord sin mariologi (lära om Maria) till en modell för oss alla. Vänder vi oss till henne är vi genast nära alla Guds gåvor, flödet av hans nåd.

Gläds med Jerusalem, jubla över henne... Då kan ni dia er mätta och finna tröst i hennes famn, suga och njuta hennes tunga bröst (Jes 66:10-11).
--